

NORGES HØYESTERETT

Den 18. januar 2013 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Stabel, Webster og Matheson i

HR-2013-00102-U, (sak nr. 2012/2125), straffesak, anke over kjennelse:

A (advokat Svein Aage Valen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmål om utsettelse av hovedforhandling.
- (2) A er satt under tiltale ved Bergen tingrett for overtredelser av straffeloven § 275 første og annet ledd jf. § 276 og ligningsloven § 12-1 nr. 1 bokstav a jf. § 12-2 nr. 1 og 2. Hovedforhandlingen startet 17. september 2012 og er berammet frem til 22. februar 2013.
- (3) Den 10. august 2012 ba tiltalte om seks måneders utsettelse av hovedforhandlingen av hensyn til forberedelsen av sitt forsvar, jf. Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 6 nr. 3 bokstav b. Bakgrunnen var at forsvareren i perioden mai-august 2012 hadde mottatt omtrent 20 000 nye dokumenter fra påtalemyndigheten. Påtalemyndigheten motsatte seg slik utsettelse.
- (4) Saksforberedende dommer i tingretten traff 24. august 2012 beslutning om ikke å ta begjæringen om utsettelse til følge.
- (5) Tiltalte anket beslutningen til Gulating lagmannsrett, som ved kjennelse 14. september 2012 forkastet anken.
- (6) Tiltalte anket til Høyesterett, og ved Høyesteretts ankeutvalgs kjennelse 19. oktober 2012, inntatt i Rt. 2012 side 1595, ble lagmannsrettens kjennelse opphevet idet lagmannsretten uriktig hadde lagt til grunn at den ikke hadde full prøvingskompetanse.
- (7) Gulating lagmannsrett behandlet deretter saken på nytt, og traff 12. november 2012 kjennelse med slik slutning:

"Anken forkastes."

- (8) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens saksbehandling og lovanvendelse. Det er i korte trekk anført:
- (9) Lagmannsretten har tatt korrekt utgangspunkt når den har lagt til grunn at krav om utsettelse skal tas til følge dersom tiltalte og hans forsvarer har et berettiget behov for mer tid til forberedelse. Derimot har lagmannsretten tolket EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav b uriktig når det i den konkrete vurderingen legges vekt på at den nye dokumentasjonen gjaldt bevistema som var kjent på forhånd, og at ny dokumentfremleggelse var påregnelig.
- (10) Ved den konkrete anvendelsen av EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav b har lagmannsretten ikke lagt tilstrekkelig vekt på at det er tale om en svært komplisert sak, og at også de nye dokumentene gjelder kompliserte forhold, som det er nødvendig å forelegge for en privat sakkyndig for å sikre reell kontradiksjon. Det er videre uttrykk for uriktig rettsanvendelse når lagmannsretten legger vekt på at bare et mindre antall av de nye dokumentene er tatt inn i påtalemyndighetens dokumentutdrag. Tiltaltes rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter gjelder uavkortet for alle sakens dokumenter. Det vises videre til at tingretten fant avgjørelsen av utsettelsesbegjæringen vanskelig, og at det også etter denne beslutningen er kommet til nye dokumenter, noe som tilsier at det på nåværende tidspunkt foreligger et berettiget behov for ytterligere tid til saksforberedelse. Det vises endelig til at dette er en sak der tiltalte ikke har ubetinget krav på ankebehandling, noe som understreker viktigheten av reell kontradiksjon for tingretten. På denne bakgrunn har lagmannsretten anvendt EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav b uriktig når den har kommet til at det ikke foreligger et berettiget behov for utsettelse.
- (11) Lagmannsretten har begått saksbehandlingsfeil ved å legge til grunn et vitterlig uriktig faktum. Retten bygger på at det er kommet til 20 000 nye dokumenter siden juni 2011, når det riktige er at dokumentmengden er tilført saken i løpet av 2012, det vesentligste så sent som etter mai/juni 2012. Lagmannsretten har videre uriktig bygget på at tiltalte selv anmodet om innhenting av dokumenter fra DNO ASA og DNB Markets. Endelig har lagmannsretten uriktig lagt til grunn at de oppdaterte regnskaps- og formuesoppstillingene tiltalte mottok to uker før hovedforhandlingen, gjelder mindre endringer. Disse vitterlig uriktige faktumgjengivelsene kan ha virket inn på lagmannsrettens kjennelse, og den må derfor oppheves.
- (12) Det er nedlagt slik påstand:
- "Prinsipalt: Straffesak nr. -----MED-BBYR/02 mot A utsettes i minst seks måneder. Ny berømmelse foretas av Bergen tingrett.**
- Subsidiært: Lagmannsrettens kjennelse oppheves."**
- (13) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle.
- (14) Det anføres at lagmannsretten har gitt uttrykk for en riktig forståelse av EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav b. Spørsmålet om det foreligger et berettiget behov for mer tid til forberedelse, beror på en helhetlig vurdering av alle sakens omstendigheter. Vurderingen kan ikke baseres på en opptelling av antall sider og dager, men på om oversendelsen *faktisk* gir et behov for utsettelse. Det er i lys av dette man må forstå uttalelsen om at det også kan ses hen til at bevistema er kjent og dokumentfremleggelsen påregnelig.

- (15) Det kan ikke ses å foreligge feil ved lagmannsrettens konkrete anvendelse av EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav b. I tråd med lagmannsrettens syn må det ved denne vurderingen være adgang til å legge vekt på at forsvareren i rettsmøte 29. juni 2012 konkret ga uttrykk for at det ikke var nødvendig med utsettelse utover 17. september 2012, og det kan ikke ses at det etter dette rettsmøtet har kommet til dokumenter eller inntruffet andre omstendigheter av betydning for tiltaltes muligheter til å forberede sitt forsvar.
- (16) Det anføres at lagmannsretten ikke har bygget på et vitterlig uriktig faktum ved henvisningen til at de 20 000 dokumentene er kommet til etter at tiltalen ble utvidet sommeren 2011. Det er ingen holdepunkter for at retten har oversett at det meste ble fremlagt våren og sommeren 2012. Derimot har lagmannsretten vært upresis ved gjengivelsen av hvor mange av dokumentene som er innhentet på tiltaltes anmodning, idet bare 300 av de 4 500 dokumentene lagmannsretten her viser til, er innhentet på hans direkte anmodning. Denne upresise redegjørelsen har imidlertid ikke hatt betydning for utfallet i saken. Når det gjelder de oppdaterte formuesoppstillingene, er påtalemyndigheten enig med lagmannsretten i at de gjelder mindre endringer, og det foreligger derfor ingen saksbehandlingsfeil på dette punkt.
- (17) Det tilføyes avslutningsvis at det så langt under hovedforhandlingen ikke har oppstått situasjoner der tiltalte eller noen i hans støtteapparat har fremstått som om de har hatt for liten tid til å forberede saken.
- (18) Påtalemyndigheten har nedlagt slik påstand:
1. **Prinsipalt:**
Anken nektes fremmet.
 2. **Subsidiært:**
Anken forkastes."
- (19) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken gjelder videre anke over beslutning, og utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og lovtolkning, jf. straffeprosessloven § 388 første ledd nr. 2 og 3. For så vidt gjelder spørsmål om brudd på EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav b, kan utvalget også prøve den konkrete rettsanvendelsen, men ikke bevisbedømmelsen, jf. blant annet Rt. 2012 side 1595 avsnitt 17 med videre henvisninger.
- (20) I tilknytning til anken over lovanvendelsen vil ankeutvalget bemerke at lagmannsrettens generelle uttalelse om at det i helhetsvurderingen kan legges vekt på "kjennskap til bevisetema og påregneligheten av at en del av dokumentene ville bli fremlagt", må forstås slik at det bare er pekt på momenter som etter omstendighetene kan inngå i en bredere vurdering av om konkret ny dokumentasjon vil kunne gi et berettiget behov for utsettelse. Utvalget kan ikke uten videre se at lagmannsretten ved den konkrete anvendelsen av EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav b har lagt noen annen rettsoppfatning til grunn, men tar ikke endelig stilling til dette ettersom kjennelsen under enhver omstendighet må oppheves på grunn av saksbehandlingsfeil.
- (21) Ankeutvalget vil på dette punktet vise til at det av sikker praksis følger at vurderinger foretatt på bakgrunn av et uriktig faktum etter omstendighetene kan bli regnet som en saksbehandlingsfeil, som kan lede til opphevelse. Forutsetningen er at det faktum lagmannsretten har lagt til grunn, er i strid med "vitterlige kjensgjerninger". jf. Rt. 2012 side 1830 avsnitt 14 med videre henvisninger. Tiltalte har gjort gjeldende at dette er situasjonen i saken her. Ankeutvalget er enig i dette og vil peke på følgende:

- (22) Den delen av lagmannsrettens vurdering som bygger på at det var påregnelig for tiltalte at det ville bli fremlagt nye dokumenter, er knyttet til hvilke dokumenter tiltalte selv har anmodet om fremleggelse av. I kjennelsen heter det om dette:

"Av de dokumentene som er kommet til etter at tiltalen ble utvidet i juni 2011, er en del innhentet etter tiltaltes anmodning. Dette gjelder dokumenter fra DNO ASA på 2 982 sider, markedsanalyser fra DNB Markets om verdsettelsen av DNO ASA på ca 1 400 sider, og dokumenter vedrørende DNO Yemen AS, på 300 sider. Til sammen utgjør disse dokumentene 4 500 sider. I alle fall for disse dokumentene var det påregnelig at de ville komme, og bevistemaet må også anses kjent."

- (23) Tiltalte anfører at han ikke har anmodet om fremleggelse av dokumentene fra DNO ASA og DNB Markets. Følgelig er det bare 300 av de 4 500 sidene han har anmodet om fremleggelse av. Utvalget forstår påtalemyndighetens tilsvare slik at denne påpekningen ikke bestrides, men at det likevel er grunner til at fremleggelsen av den dokumentasjonen som her er beskrevet, ikke kan gi et berettiget behov for utsettelse.
- (24) Etter ankeutvalgets oppfatning synes et bærende element i lagmannsrettens vurdering å være at et bestemt – og betydelig – antall dokumentsider kan knyttes til tiltaltes egen anmodning om dokumentfremleggelse. Når antallet er 15 ganger så høyt som det antall dokumentsider tiltalte faktisk har anmodet om fremleggelse av, bygger avgjørelsen på et vitterlig uriktig faktum. Vi står da overfor en saksbehandlingsfeil som etter utvalgets mening – slik lagmannsrettens avgjørelse er bygget opp – må antas å kunne ha virket inn på avgjørelsens innhold, jf. straffeprosessloven § 385 jf. § 343. Ankeutvalget legger her vekt på at feilen gjelder et betydelig antall dokumentsider.
- (25) Hvorvidt det likevel er grunner til at disse dokumentene ikke kan gi et berettiget behov for utsettelse, slik påtalemyndigheten argumenterer for i tilsvaret til Høyesterett, beror på en faktisk vurdering som utvalget ikke kan prøve.
- (26) Lagmannsrettens kjennelse må etter dette oppheves.
- (27) Konstateringen av at det foreligger en saksbehandlingsfeil som må lede til opphevelse av lagmannsrettens kjennelse, gjør at det ikke er nødvendig for ankeutvalget å ta stilling til tiltaltes øvrige anførsler.
- (28) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

Bergljot Webster
(sign.)

Ingse Stabel
(sign.)

Wilhelm Matheson
(sign.)

Riktig utskrift: